ECLI:LV:KUAT:2024:1211.C69265322.11.S

Lieta Nr. C69265322

CA-0051-24

**Kurzemes apgabaltiesa**

# SPRIEDUMS
**Latvijas Republikas vārdā**

Liepājā 2024. gada 11. decembrī

Kurzemes apgabaltiesas:

tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Judīte Mauliņa

un tiesneši Iļja Grigorjevs un Liena Jansone

ar tiesas sēdes sekretāri Elīnu Ansuli

piedaloties prasītāja /Persona A/ pārstāvim zvērinātam advokātam Kristapam Zaķim, atbildētāja /Persona B/ pārstāvei zvērinātai advokātei Zanei Sedlovai,

izskatīja atklātā tiesas sēdē saistībā ar /Persona A/apelācijas sūdzību par Kurzemes rajona tiesas 2023. gada 5. oktobra spriedumu civillietu /Persona A/prasībā pret /Persona B/par goda un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu, atvainošanos un nemantiskā kaitējuma kompensācijas piedziņu.

## Aprakstošā daļa

[1] 2022. gada 9. maijā (ar grozījumiem 2022. gada 16. novembrī un 2023. gada 23. martā)/Persona A/ cēlistiesā prasību pret /Persona B/ un SIA „IZDEVNIECĪBA RĪGAS VIĻŅI”, lūdzot uzlikt par pienākumu SIA „IZDEVNIECĪBA RĪGAS VIĻŅI” (turpmāk arī Izdevniecība) atsaukt šādas nepatiesas godu un cieņu aizskarošas ziņas, kas publicētas: 2022. gada 3. februāra rakstā *„/Nosaukums/ „/ /” /A/”*interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/”; 2022. gada 7. februāra rakstā *„/Nosaukums/ „/ /” /B/”* interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/”; 2022. gada 3. februāra rakstā *„/Nosaukums A/”*„/Nosaukums C/” izdevumā Nr. /Numurs/; 2022. gada 10. februāra rakstā *„/Nosaukums D/”*interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/”, ar publikāciju interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/” un drukātā publikācijā izdevumā „/Nosaukums C/”:

a) *„Nauda ir pie viņa, bet atdot viņš netaisās”*;

b) *„/Adrese A/, Vēju pilsētas dārgākajā rajonā, top privātmāja. Privātmājas celtniecību uzsāka uzņēmums /Nosaukums E/, kuras valdes priekšsēdētājs ir /Persona A/. Šobrīd māja ir pārdota bijušajam uzņēmuma /Nosaukums E/ valdes loceklim, kurš, spriežot pēc mūsu rīcībā esošās fotogrāfijas, varētu būt ļoti draudzīgās attiecībās ar /Persona A/.”*;

c) *„/Persona A/ uz saistītas juridiskās personas vārda veic dzīvojamās mājas būvniecību Liepājas dārgākajā un ekskluzīvākajā rajonā, /Adrese A/.”*;

d) *„Aktīva būvniecība esot sākta 2020. gada jūnijā - tieši uzreiz pēc tam, kad /Nosaukums F/ no Spānijas bankas saņēma līdzekļus, kas bija jāatmaksā /Nosaukums G/";*

e) *„Šos, iespējams, noziedzīgi iegūtos naudas līdzekļus viņš izmanto ne tikai savas privātmājas būvniecībai, bet arī minerālmēslu rūpnīcas būvēšanai [..].";*

Uzlikt atbildētājam /Persona B/ pienākumu atvainoties prasītājam par šādu nepamatotu godu un cieņu aizskarošu viedokļu publicēšanu, kas publicēti 2022. gada 3. februāra rakstā *„/Nosaukums A/"*interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/"; 2022. gada 7. februāra rakstā *„/Nosaukums B/"* interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/"; 2022. gada 3. februāra rakstā *„/Nosaukums A/"*„/Nosaukums C/" izdevumā Nr. /Numurs/; 2022. gada 10. februāra rakstā*„/Nosaukums D/"*interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/", publicējot atvainošanos interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/" un drukātā publikācijā izdevumā „/Nosaukums C/":

a) *„/Nosaukums B/"*;

b) *„/Persona A/ biznesa aprindās parādās slikta slava"*;

c) *„Saprotot, ka ir ilgstoši maldināti, uzrādītie dokumenti neatbilst patiesībai un saņemto naudu aizņēmēji atmaksāt negrasās [..]"*;

d) *„Apdraudēts arī Latvijas gods"*;

e) *„[..] Kā vēlāk izrādījās- arī šī bija laika vilkšanas un maldināšanas stratēģija."*;

f) *„Aizbildināšanās ar it kā nevarēšanu atmaksāt aizņēmumu vilkās vairākus mēnešus.";*

g) *„Šos iespējams noziedzīgi iegūtos naudas līdzekļus viņš izmanto ne tikai savas privātmājas būvniecībai, bet arī minerālmēslu rūpnīcas būvēšanai [..]"*;

Piedzīt no atbildētāja /Persona B/ par labu prasītājam nemantiskā kaitējuma atlīdzību par goda un cieņas aizskārumu 5000 EUR.

Prasība pamatota ar šādiem argumentiem.

[1.1] 2022. gada 27. janvārī prasītājs saņēma Izdevniecības žurnālista /Persona G/ e-pasta vēstuli, kurā informēts, ka žurnālists gatavo publikāciju par konfliktu starp ar prasītāju saistītu uzņēmumu un pūļa finansēšanas platformu /Nosaukums G/, vienlaicīgi lūdzot sniegt atbildes uz žurnālista sagatavotajiem jautājumiem. Prasītāja kolēģi, atbildot uz e-pasta vēstuli, norādīja, ka atbildes tiks sniegtas līdz 2022. gada 4. februāra vakaram. Nesagaidot atbildes interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/" un drukātā formātā „/Nosaukums C/" publicēti raksti, kas satur nepamatotas prasītāja godu un cieņu aizskarošas ziņas un apgalvojumus. Rakstos ir atsauces uz /Nosaukums G/ valdes locekli /Persona B/ kā publicētās informācijas avotu. Tādējādi atbildētājs ar Izdevniecības starpniecību ir publicējis prasītāja godu un cieņu aizskarošas ziņas un viedokļus.

[1.2] 2022. gada 8. februārī, sniedzot atbildes uz žurnālista jautājumiem, prasītājs vērsās arī pie Izdevniecības ar iebildumiem. Atbildes vēstulē Izdevniecība atteicās atsaukt rakstus un tajos ietverto informāciju. Ne /Persona B/ ne Izdevniecība nav veikuši darbības izpaustās informācijas publiskas pieejamības un prasītājam radītā kaitējuma mazināšanai.

[1.3] Rakstos paustais viedoklis izplatīts ar mērķi radīt priekšstatu, ka prasītājs nodarbojas ar nelikumīgām un krāpnieciskām darbībām. Viedokļu kopums tieši vērsts uz prasītāja kā privātpersonas un uzņēmēja uzticamības mazināšanu, radot iespaidu par noziedzīgām darbībām.

/Persona B/, ir personīgi ieinteresēts rakstos aprakstītajā darījumā, kas nozīmē, ka raksti un tajos paustās ziņas un viedokļi vērtējami kritiski, jo tiek izmantoti kā instruments privāta civiltiesiska darījuma strīda risināšanai. Tā mērķis ir prasītāja goda, cieņas, sabiedriskā novērtējuma un reputācijas mazināšana.

[1.4] Publicētās ziņas un viedokļi radījuši faktisku kaitējumu, aizskarot prasītāja godu un cieņu, bojājot un mazinot prasītāja reputāciju, kas izriet no lasītāju komentāriem.

[2] Apelācijas instances tiesā saskaņā ar Civilprocesa likuma 418. panta otrās daļas 1. punktu iesniegti prasības pieteikuma precizējumi, lūdzot /Persona B/ uzlikt pienākumu atvainoties prasītājam par nepamatoto godu un cieņu aizskarošo izteikumu publicēšanu, atvainošanos sagatavojot rakstveidā, parakstot to ar drošu elektronisko parakstu un nosūtot to prasītājam uz e-pasta adresi:*/E-Pasta adrese/*.

[3] Ar Kurzemes rajona tiesas 2023. gada 27. janvāra lēmumu apstiprināts prasītāja un Izdevniecības starpā noslēgtais izlīgums un daļā pret Izdevniecību tiesvedība lietā izbeigta.

[4] Rakstveida paskaidrojumos atbildētājs /Persona B/ prasību neatzīst.

[4.1] Izšķirot strīdu, tiesai jāizvērtē, vai prasībā norādītie vienpadsmit izteikumi ir ziņas vai viedoklis, jo tikai ziņas vai fakti ir pakļaujami patiesības pārbaudei un to pastāvēšana var tikt pierādīta. Viedoklis atspoguļo personas subjektīvo vērtējumu par kādu personu, tās darbību vai kādu notikumu un nevar būt ne patiess, ne nepatiess, kamdēļ nav pakļaujams patiesības pārbaudei.

[4.2] Izteikumi vērtējami kopumā, tai skaitā arī ar situāciju, kādā tie tapa. Nevar vērtēt tikai konkrētas frāzes.

[4.3] Publikācija „*/Nosaukums A/*” tapusi Izdevniecības žurnālistam informējot sabiedrību par nozīmīgiem un aktuāliem jautājumiem, ar mērķi informēt par prasītājam izvirzīto apsūdzību kriminālllietā, kas jau tiek izskatīta tiesā un prasītāja iesaisti vēl kādā kriminālprocesā, kas ir pirmstiesas stadijā. Publikācija ievietota avīzes sadaļā „Skandāls Aktuāli”, kas liecina par publikācijas žanru un tēmas nozīmīgumu.

Izdevniecība prasītājam ir paskaidrojusi, ka atbildētāja sniegtā informācija un publikācija kopumā rosina publisko diskusiju sabiedrībai svarīgā jautājumā, savukārt prasītāja sniegtās atbildes uz žurnālista uzdotajiem jautājumiem turpina aizsākto tēmu.

[4.4] Strīdus izteikumi nerada prasītāja goda un cieņas aizskārumu, jo Izdevniecības publikācijas ir balstītas uz notikumiem, kam ir pietiekama faktiskā bāze.

[5] Ar Kurzemes rajona tiesas 2023. gada 5. oktobra spriedumu prasība pret /Persona B/ noraidīta, izlemts jautājums par tiesas izdevumu piedziņu.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Apstrīdētās publikācijas tematiski ir savstarpēji saistītas, tām ir viens konteksts un mērķis - informēt sabiedrību par Kurzemes rajona tiesas tiesvedībā esošiem kriminālprocesiem, kuros prasītājs apsūdzēts par izspiešanu un piesavināšanos no Šveices uzņēmuma /Nosaukums H/ un pūļa finansējuma platformas uzņēmuma /Nosaukums G/ .

Minētais ļauj secināt, ka notikusi prasībā apstrīdēto izteikumu izplatīšana publiski nenoteiktam personu lokam interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/” un preses izdevumā „/Nosaukums C/”. Turklāt prasībā apstrīdētie izteikumi nav atrodami 2022. gada 10. februāra rakstā „*/Nosaukums D/*” interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/” un drukātā publikācijā izdevumā „/Nosaukums C/”.

[5.2] Nav pamata apšaubīt, ka publikāciju, kuras satur strīda izteikumus, pamatā ir pušu savstarpējās domstarpības, kas cēlušās no 2020. gada 15. janvārī /Nosaukums G/ kā aizdevēja un /Nosaukums I/ un /Nosaukums F/ kā aizņēmēju starpā noslēgtā aizdevuma un sadarbības līguma Nr. /Numurs/ par finansējuma piesaisti aizņēmēju projektam, izmantojot /Nosaukums G/ kopfinansējuma platformu.

Saskaņā ar Valsts policijas 2022. gada 13. septembra lēmumu par kriminālprocesa Nr. 11518000221 izbeigšanu, līdz 2020. gada 10. februārim trijās projektu kārtās, piedaloties 3772 investoriem no 26 valstīm, aizņēmēju projekta īstenošanai savākti 1 539 463,50 EUR. /Nosaukums G/ no minētajiem līdzekļiem veikusi

pārskaitījumus /Nosaukums F/ un /Nosaukums I/. Līgumslēdzēju starpā pastāv civiltiesisks strīds par aizdevuma atmaksas termiņiem un kārtību, līgumā pielīgto soda sankciju un zaudējumu kompensācijas samaksas piemērošanu.

Iepriekš minētie apstākļi un darījumā iesaistīto pušu atšķirīgā izpratne par līgumsaistību izpildi noteic strīdus izteikumu faktisko bāzi un abu publikāciju, kurās ietverti prasībā apstrīdētie izteikumi, kopējo kontekstu.

[5.3] Strīdus izteikumi*: „/Nosaukums B/”*; *„/Persona A/ biznesa aprindās parādās slikta slava”*; *„Saprotot, ka ir ilgstoši maldināti, uzrādītie dokumenti neatbilst patiesībai un saņemto naudu aizņēmēji atmaksāt negrasās [..]”*; *„Apdraudēts arī Latvijas gods”*, *Aizbildināšanās ar it kā nevarēšanu atmaksāt aizņēmumu vilkās vairākus mēnešus.”*, ņemot vērā to saturu un kontekstu, ko noteic pušu pārstāvēto sabiedrību starpā pastāvošais strīds par līgumsaistību izpildi, kvalificējami kā viedoklis.

[5.4] Nav strīda, ka atbildētājs žurnālistam /Persona G/ ir sniedzis informāciju, kura izmantota publikāciju veidošanā, bet atbildētājs nav rakstu autors un nevar būt atbildīgs par žurnālista oriģināltekstu, rakstu virsrakstiem, publikācijas ilustrējošo attēlu aprakstiem. Žurnālista un atbildētāja kā informācijas avota atbildības nodalījums uzsvērts Izdevniecības 2022. gada 14. februāra atbildē prasītājam. Tajā norādīts, ka žurnālists rakstā izpildījis visus Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk ECT) priekšnoteikumus, lai nebūtu atbildīgs par intervētās personas sniegto informāciju. Pirmkārt, žurnālists ir norobežojies no šīs informācijas. Otrkārt, skaidri to nodalījis no sava oriģināltekstа ar teikuma konstrukciju, tiešās runas lietojumu un atsauci uz informācijas avotu. Treškārt, žurnālists, pirms intervijas publiskošanas, to nosūtīja saskaņošanai intervētajai personai, lai novērstu neprecizitātes un pārpratumus.

[5.5] Izteikums *„/Nosaukums B/*” ir raksta virsraksts, kas nepārprotami atzīstams par raksta autora oriģināltekstu, kurā autora ieskatā ir atspoguļota raksta pamattēma.

Izteikums *„/Persona A/ biznesa aprindās parādās slikta slava*” izmantots publikācijas ilustrējošā attēla, ar prasītāja foto, aprakstam. Minētais izteikums tādējādi ir atzīstams par žurnālista oriģināltekstu, kura funkcija, līdzīgi kā virsrakstam, ir akcentēt publikācijas galveno domu un pievērst lasītāju uzmanību.

Izteikumi *„Saprotot, ka ir ilgstoši maldināti, uzrādītie dokumenti neatbilst patiesībai un saņemto naudu aizņēmēji atmaksāt negrasās [..]*” un *„Aizbildināšanās ar it kā nevarēšanu atmaksāt aizņēmumu vilkās vairākus mēnešus.*”, ņemot vērā novietojumu tekstā un teikuma konstrukciju, atzīstami par raksta autora oriģināltekstu.

Izteikums *„Apdraudēts arī Latvijas gods*” izmantots kā apakšvirsraksts, kuru autors izmantojis attiecīgās teksta daļas galvenās domas akcentēšanai un atzīstams par autora oriģināltekstu.

Ņemot vērā, ka atbildētājs nav iepriekš norādīto izteikumu autors un masu informācijas līdzekļu - interneta vietnes /Tīmekļvietne A/ uzturētājs un drukātā izdevuma /Nosaukums C/ īpašnieks, uz atbildētāju nevar tikt attiecināta likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 28. pantā paredzētā atbildība par nepamatota un aizskaroša viedokļa paušanu bez jebkādas faktiskās bāzes. Līdz ar to secināms, ka prasība par iepriekš minētiem izteikumiem celta pret neīsto atbildētāju.

[5.6] Izteikums „[..] *Kā vēlāk izrādījās - arī šī bija laika vilkšanas un maldināšanas stratēģija.*” ietverts 2022. gada 3. februāra rakstā *„/Nosaukums A/*” ir citāts no atbildētāja žurnālistam sniegtās intervijas un atzīstams par atbildētāja viedokli.

Nevar piekrist atbildētāja pārstāves pozīcijai, ka prasījuma tiesības uz konkrētā izteikuma apstrīdēšanu ir 2020. gada 15. janvāra aizdevuma un sadarbības līguma dalībniekiem, prasītājs cēlis tiesā prasību kā juridiskas personas valdes loceklis. Izteikums nav vērtējams atrauti no konteksta, kurā atbildētājs žurnālistam apraksta pušu savstarpējās sarunas par vienošanās saistību izpildes variantiem, prasītāja pārstāvētā uzņēmuma piedāvājumu, atbildētājam pēc tam sniedzot šīm sarunām vērtējumu, novērtējot pretējās darījuma puses rīcību kā *„laika vilkšanas un maldināšanas stratēģiju*”.

Tādējādi atbildētāja rīcībā bija pietiekama faktoloģiskā bāze par darījuma norisi, kas noteica atbildētāja paustā subjektīvā viedokļa raksturu.

Apstrīdētajā frāzē netiek izmantoti latviešu valodā nepieņemami vārdi, ko persona lieto nepieklājīgā, rupjā, sabiedriskās vietās nepieļaujamā nozīmē.

Prasītājam kā uzņēmējam, būtiska nozīme ir nevainojamai reputācijai un jāapzinās, ka viņa darbība būs sabiedrības, kā arī attiecīgajā nozarē darbojošos personu interešu lokā, kas vienlaicīgi nozīmē arī pieļaujamās kritikas plašākas robežas.

Atbildētāja paustais subjektīvais viedoklis par saistību izpildes novilcinājumu nerada pārliecību par prasītāja goda un reputācijas samazinājumu sabiedrības uztverē.

[5.7] Izteikums „*Šos iespējams noziedzīgi iegūtos naudas līdzekļus viņš izmanto ne tikai savas privātmājas būvniecībai, bet arī minerālmēslu rūpnīcas būvēšanai [..]*" atzīstams par viedokli, jo rakstā atrodams sadaļā ar apakšvirsrakstu „*Apdraudēts arī Latvijas gods*", kurā uzmanība pievērsta /Nosaukums G/ iesniegumam policijai par krimināprocesa uzsākšanu par iespējamu aizdoto naudas līdzekļu piesavināšanos. Vārdu „*iespējams*" un „*aizdomas"* lietojums tekstā un apakšnodaļas saturs norāda uz izteikuma autora pieļāvumu, ka aizdotie naudas līdzekļi nav izlietoti tam paredzētajam mērķim, kas noskaidrojams uzsāktā krimināprocesa ietvaros.

Minētais izteikums kā tiešā runa no pārējā teksta atdalīts ar pēdiņām, savukārt pēc tiešās runas seko piebilde, ka „*šādas aizdomas par /Persona A/ izsaka /Nosaukums G/*". Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka atbildētājs ir šī izteikuma autors.

[5.8] Ņemot vērā, ka nav pamata prasījuma apmierināšanai daļā par prasībā apstrīdēto izteikumu atzīšanai par godu un cieņu aizskarošu viedokli bez jebkādas faktiskās bāzes, nav pamata lemt par Civillikuma 2352.$^{1}$ pantā paredzētās civiltiesiskās atbildības piemērošanu par personisko kaitējumu.

[6] Par spriedumu apelācijas sūdzību iesniedzis prasītājs /Persona A/, pārsūdzot spriedumu pilnā apjomā.

Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[6.1] Tiesa rakstā publicētos izteikumus nepamatoti atzinusi par autora oriģinālrakstu un atbrīvojusi atbildētāju no atbildības par godu un cieņu aizskarošu ziņu izplatīšanu. Raksts vērtējams kopumā, tai skaitā arī situācija, kādā tas tapis.

Lietā nepastāvēja strīds, ka raksti tapuši pēc atbildētāja iniciatīvas un viņš ir publicētās informācijas un apgalvojumu avots.

Izdevniecība ir atkāpusies no saviem apgalvojumiem un publicētās informācijas, noslēgusi izlīgumu un rakstus dzēsusi. Atbildētājs pret izlīgumu iebilda, tādējādi apliecinot, ka vēlējās rakstos iekļauto izteikumu publicēšanu un ar savu rīcību apstiprina publicēto saturu. Atbildētājam nav nekādu iebildumu pret publicēto informāciju, viņš nav centies to atsaukt, dzēst, grozīt vai labot.

Neapšaubāmi žurnālistam ir nozīmīga loma informācijas pieejamības veicināšanā, vienlīdz nozīmīga ir arī atbildība par to. Nozīmīga loma ir arī informācijas avotam. Nav pieļaujams, ka katrai pusei izpildot formālas sevi „pasargājošas" darbības, iespējams izolēties no atbildības par personas reputācijas graušanu.

[6.2] Nav pienācīgi izvērtēts, vai izteikumi atzīstami par ziņām vai viedokli.

[6.3] No visiem prasībā norādītajiem izteikumiem, tiesa spriedumā analizējusi tikai izteikumus: „[..] *Kā vēlāk izrādījās – arī šī bija laika vilkšanas un maldināšanas stratēģija,*" un „*Šos iespējams noziedzīgi iegūtos naudas līdzekļus viņš izmanto ne tikai savas privātmājas būvniecībai, bet arī minerālmēslu rūpnīcas būvēšanai* [..]". Neskatoties uz to, ka tiesa atbildētāju nav atzinusi par pārējo izteikumu autoru, tie bija analizējami, vērtējot vai tie ir uzskatāmi par prasītāja godu un cieņu aizskarošiem.

[6.4] Saskaņā ar tiesību doktrīnu, ir jāņem vērā prasītāja nodarbošanās un par aizskarošiem ir atzīstami vārdi, ja tie piedēvē kvalifikācijas, zināšanu, prasmju, spēju vai produktivitātes trūkumu. Prasītāja gods, cieņa un

reputācija tā nodarbošanās jomā tiek aizskarta, piedēvējot viņam ļaunprātīgu, negodīgu un krāpniecisku rīcību darījumos.

Apgalvojumi, ka „*[prasītājam] biznesa aprindās parādās slikta slava*" un viņa dēļ ir „*apdraudēts arī Latvijas gods*", uzskatāmi par godu un cieņu aizskarošiem, jo tieši ietekmē prasītāja nodarbošanos, apdraud reputāciju un grauj autoritāti sabiedrības acīs.

„*/Nosaukums B/*" ir nepamatots un aizskarošs izteikums, jo prasītājam nav nekādas saistības pret atbildētāja pūļa finansēšanas platformas klientiem, investoriem, un prasītājs attiecībā pret tiem nav veicis nekādas prettiesiskas darbības vai neizpildījis saistības. Šis apgalvojums lasītājā rada iespaidu, ka prasītāja negodprātīga rīcība ir sistemātiska, plaši izplatīta un nevaldāma.

Rakstos minētais darījums noslēgts starp trīs dažādiem uzņēmumiem – /Nosaukums G/, /Nosaukums I/ un /Nosaukums F/. Prasītājam un viņa pārstāvētajam uzņēmumam /Nosaukums I/, /Nosaukums F/ nav nekādas tiešas saistības ar investoriem un viņš „*shēmas*" rezultātā nevar tos „*uzmest*". Prasītāja sasaistīšana ar /Nosaukums G/ neveiksmīgu projektu un tā rezultātā radītiem izdevumiem saviem ieguldītājiem ir nepamatota un radīta prasītāja diskreditēšanai.

Apgalvojumi „*Saprotot, ka ir ilgstoši maldināti, uzrādītie dokumenti neatbilst patiesībai un saņemto naudu aizņēmēji atmaksāt negrasās* [..]", „[..] *Kā vēlāk izrādījās – arī šī bija laika vilkšanas un maldināšanas stratēģija.*" un „*Aizbildināšanās ar it kā nevarēšanu atmaksāt aizņēmumu vilkās vairākus mēnešus.*" ir nepamatoti aizskarošs viedoklis, kura mērķis ir radīt iespaidu par prasītāja apzināti prettiesisku un negodprātīgu rīcību un, kā uzņēmēja, neuzticamību uzņēmējdarbības vidē.

Izteikums „*Šos iespējams noziedzīgi iegūtos naudas līdzekļus viņš izmanto ne tikai savas privātmājas būvniecībai, bet arī minerālmēslu rūpnīcas būvēšanai* [..]" bez jebkāda pamatojuma vai pierādījumiem, vedina lasītāju domāt, ka prasītājs ir veicis un turpina veikt noziedzīgus nodarījumus.

[6.5] Rakstos paustie viedokļi izplatīti ar mērķi radīt priekšstatu, ka prasītājs nodarbojas ar nelikumīgām un krāpnieciskām darbībām. Paši raksti nav uzskatāmi par vienu gadījuma rakstura incidentu, jo tie veidoja vairāku mērķtiecīgu rakstu sēriju jeb kampaņu pret prasītāju.

Rupjš un aizskarošs viedoklis nav saprotams šauri, proti, tikai rupju lamuvārdu vēršana pret personu. Rakstos pausto viedokļu kopums ir tieši vērsts uz prasītāja uzticamības mazināšanu. Virsraksti, izmantotā attēla apraksts un tekstā izmantotā valoda kopumā rada iespaidu, ka tiek atklāta prasītāja prettiesiska, ļaunprātīga un krimināli sodāma rīcība.

[6.6] Informācijas avots /Persona B/ ir personīgi ieinteresēts rakstos aprakstītajā darījumā. No rakstu konteksta redzams viņa nodoms, izmantot publikāciju kā strīdu risināšanas un parādu piedziņas līdzekli.

[6.7] Vietnes un laikraksta /Tīmekļvietne A/ auditorija ir liela un ietekmīga, līdz ar to secināms, ka ar rakstiem iepazinās liela sabiedrības daļa.

[7] Atbildētājs /Persona B/ paskaidrojumos par apelācijas sūdzību lūdz to kā nepamatotu noraidīt.

[7.1] Atbildētājs nav visu rakstos publicēto izteikumu autors.

[7.2] Prasītājs maldina tiesu par rakstu tapšanas apstākļiem. Nav pierādīts, ka raksti tapuši pēc atbildētāja iniciatīvas. Saskaņā ar Izdevniecības 2022. gada 14. februāra atbildi prasītājam, raksts tapis ar mērķi informēt sabiedrību un rosināt publisko diskusiju par sabiedrībai nozīmīgu tematu.

2022. gada 3. oktobra papildu paskaidrojumos atbildētājs norādīja, ka raksti tapuši ar mērķi informēt sabiedrību par pret prasītāju ierosināto kriminālprocesu, kā arī faktu, ka prasītājs nav atbildētājam atdevis naudu, par ko Igaunijā ir ierosināta tiesvedība.

[7.3] Prasītājs izlīguma noslēgšanu lietā nepamatoti saistījis ar Izdevniecības atkāpšanos no rakstā norādītajiem izteikumiem. Gan izlīgumā, gan tiesas lēmumā par tiesvedības izbeigšanu norādīts, ka izlīguma noslēgšana nav un nekādā gadījumā nav tulkojama kā prasības atzīšana.

Atbildētāja iebildumi par izlīguma noslēgšanu bija saistīti tikai ar tā atbilstību Civilprocesa likuma 227. panta prasībām.

[7.4] Tiešās runas lietojums tekstā, lai nošķirtu intervētās personas citātus no raksta autora viedokļa par apskatīto tēmu, nevar tikt uzskatīts par formālu darbību.

[7.5] Rakstos norādītie atbildētāja izteikumi pamatoti atzīti par viedokli, kas neaizskar prasītāja godu un cieņu.

[8] Lietas izskatīšanā apelācijas instances tiesas sēdē 2024. gada 11. novembrī lietas dalībnieki sniedza šādus paskaidrojumus.

[8.1] Prasītāja pilnvarotais pārstāvis prasību un apelācijas sūdzību uzturēja. Papildus paskaidroja, ka publicētā informācija ir uzskatāma par atbildētāja izteikumiem. Pirmās instances tiesa nepamatoti vērtējusi tikai prasības pieteikumā norādītās frāzes, nevērtējot tos visa raksta un tā tapšanas apstākļu kontekstā. Tiesu praksē ir atzīts, ka kompensāciju, tai skaitā arī atvainošanos, šādā prasībā prasītājam ir tiesības saņemt ne tikai no rakstu autora, bet arī no intervētās personas, kuras izteikumi ir publicētā raksta pamatā. Rakstos paustais nepamatoti atzīts par viedokli. Rakstos minētās ziņas, trešajām personām pasniegtas kā apgalvojumi un fakti, radot sevišķi negatīvu iespaidu par prasītāju, viņa veikto saimniecisko darbību. Pat pieņemot, ka atbildētāja izteikumi ir viedoklis, to saturs, kontekstā ar visu raksta tekstu, liecina par prasītāja goda un cieņas aizskārumu. Šādā aspektā izvērtējams katrs no rakstiem. Lietas izskatīšanas gaitā atbildētājs nekad nav centies norādīt, ka rakstos paustais ir sagrozīts, tie nav tapuši pēc viņa iniciatīvas. Atbildētāja paustais uzskatāms par ziņām un tāda izpratne par atbildētāja izteikumiem prasītājam ir bijusi ne tikai apelācijas sūdzībā, bet arī pirmās instances tiesā. Pierādījumi par publikāciju rezultātā radīto kaitējumu prasītāja saimnieciskajai darbībai lietā nav. Kaitējums ir sabiedrības negatīvais novērtējums, ko pierāda lasītāju komentāri. Prasītājs nodarbojas ar minerālmēslu tirgošanu un prasītājam piederoša kapitālsabiedrība nodarbojas arī ar nekustamā īpašuma nomu. Pret prasītāju ierosinātā krimināllieta vēl nav noslēgusies, lieta atrodas Augstākajā tiesā.

[8.2] Atbildētāja pilnvarotā pārstāve norādīja, ka prasība kā nepamatota noraidāma. Uzsvēra, ka gan ECT, gan Senāts ir atzinis, ka žurnālistikā ir svarīgi nošķirt, kas ir konkrētā teksta autors. Virsraksti ir žurnālista ieskats un viedoklis. No prasībā norādītiem septiņiem citātiem viens ir raksta virsraksts, viens raksta apakšvirsraksts, divi attēla apraksti, kas ir žurnālista doti kopsavilkumi un vērtējumi. Tikai viens citāts ir ar atsauci uz atbildētāja sniegto informāciju, bet tā sniegta pamatojoties uz konkrētu, atbildētājam zināmu, faktisko bāzi. Pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, pirmās instances tiesa ir vērtējusi visus rakstus kopsakarā un secinājusi, ka to mērķis ir informēt sabiedrību par pret prasītāju un viņa pārstāvēto uzņēmumu ierosinātiem kriminālprocesiem. Ir analizēts, kurš ir rakstu autors un rakstu pamatā esošā pierādījumu bāze. Kaitējums lietā nav pierādīts. Izteikumi uzskatāmi par viedokli, nevis ziņām. Līdz brīdim kamēr nenoslēgsies ierosinātie kriminālprocesi, sabiedrības viedoklis par prasītāju nevar būt izveidojies. Saskaņā ar tiesu praksi, ja viedoklim ir pietiekama faktiska bāze, tas var būt arī aizskarošs. Nav strīda, ka atbildētājs žurnālistam ir sniedzis interviju. Nevarēja atbildētā, cik intervijas tika sniegtas un kurš ir to iniciators.

**Motīvu daļa**

[9] Tiesa, pārbaudījusi pierādījumus, uzklausījusi lietas dalībnieku paskaidrojumus, kā arī izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, atzīst, ka prasība kā nepamatota ir noraidāma.

Tiesa savu nolēmumu pamato ar šādiem argumentiem.

[10] Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 426. pantu apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā. Prasības priekšmeta un pamata grozījumi nav pieļaujami. No minētās tiesību normas secināms, ka lietas izskatīšanas robežas apelācijas instances tiesā noteic:

1) prasības pieteikums (atbilstoši Civilprocesa likuma 192. pantam un 426. panta otrajai daļai apelācijas instances tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas);

2) pirmās instances tiesas spriedums (izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā);

3) apelācijas sūdzība (apelācijas instances tiesa izskata pēc būtības prasītāja celto prasību - vai nu pilnā apjomā, vai kādā tās daļā, atkarībā no apelācijas sūdzībā norādītā).

Prasītājs apelācijas instances tiesā grozījis tiesai pieteikto lūgumu par atvainošanās formu, kas nav uzskatāms par prasības priekšmeta un pamata grozījumiem.

Tiesai, taisot spriedumu, ir saistošs prasītāja materiāltiesiskais prasījums, kura pamatotību tai jāpārbauda, kā arī pamats - apstākļi (juridiskie fakti), uz kuriem prasītājs balsta savu prasījumu (Civilprocesa likuma 93. panta pirmā daļa un 192. pants) (sk. *Senāta 2012. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. SKC-248/2012 (C07090808) 8.1. punktu, 2016. gada 22. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-397/2016 (C04225411) 7. punktu*).

Tā kā puses īsteno savas procesuālās tiesības sacīkstes formā (sk. *Civilprocesa likuma 10. pantu*) tad „(..) pušu strīdīgās attiecības tiesai jāizvērtē pēc tiem datiem, kurus puses iesniegušas, un vienīgi šie dati ir nepieciešamais procesuālais pierādījumu materiāls, kuru tā pārbauda un novērtē.” (sk.*Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. - Rīga: Autora izdevums, 1933, 235. lpp.*). Pienākums teikto pamatot „nav viegls”, tāpēc jau no romiešu tiesībām tas ieguvis apzīmējumu – pierādīšanas nasta (lat. – *onus probandi*) (*sk. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28.1 nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 328. lpp.)*. Citiem vārdiem, civilprocesu regulējošais sacīkstes princips katra prāvnieka ziņā atstāj to, kā viņš, izmantojot Civilprocesa likumā noteiktos pierādīšanas līdzekļus, ar uzlikto pienākumu tiks galā.

Ņemot vērā, ka ar Kurzemes rajona tiesas 2023. gada 27. janvāra lēmumu apstiprināts prasītāja un Izdevniecības starpā noslēgtais izlīgums un daļā pret Izdevniecību tiesvedība lietā izbeigta, apelācijas instances tiesas izskatīšanas priekšmets ir prasītāja celtā prasība daļā pret /Persona B/. Saskaņā ar prasītāja pārstāvja paskaidrojumiem 2023. gada 24. marta tiesas sēdē, pēc izlīguma noslēgšanas2023. gada 23. martālietā iesniegtajos prasības pieteikuma grozījumos labotas iepriekšējā redakcijā pieļautas kļūdas un šajā redakcijā tiek uzturēta tikai prasība pret /Persona B/.

Secīgi šajā lietā pēc būtības ir jāizšķir strīds par to, vai atbildētājs /Persona B/ ir sniedzis žurnālistam prasītāja godu un cieņu aizskarošas izteikumus (*tā norādīts prasītāja apelācijas instances tiesā iesniegtajos prasības pieteikuma precizējumos*), kas radījuši prasītāja tiesību aizskārumu.

Tiesa atzīst, ka no pierādījumiem lietā neapstiprinās prasītāja izteiktais apgalvojums, ka raksti interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/” un drukātā publikācijā izdevumā „/Nosaukums C/” tapuši pēc atbildētāja iniciatīvas. Savukārt, atbildētājs nav apstrīdējis, ka sniedza interviju žurnālistam, bet ir strīds par to, kā interviju atspoguļoja.

[11] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432. panta piekto daļu sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 193. panta piektajā daļā minētos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma argumentācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193. panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to ir pamats pievienoties pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai un atkārtoti tos pašus apsvērumus nenorāda.

[12] Atbildot uz apelācijas sūdzības argumentiem un iebildumiem, tiesa papildus norāda uz turpmāk minēto.

[12.1] Personu reputāciju jeb godu un cieņu, kas ir daļa no privātās dzīves neaizskaramības, aizsargā Latvijas Republikas Satversmes 96. pants, un tam atbilst Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants (sk. *Senāta 2021. gada 4. augusta sprieduma lietā Nr. SKC?75/2021, ECLI:LV:AT:2021:0804.C29239318.10.S, 7. punktu*).

Civillikuma 2352.[1] panta pirmā daļa gan paredz atbildētāja pienākumu pierādīt izplatīto ziņu patiesumu, tomēr vispirms no prasītāja tiek sagaidīti pierādījumi faktam, ka konkrētas, godu un cieņu aizskarošas ziņas ir tikušas izplatītas.

Nav pamata apšaubīt pirmās instances tiesas spriedumā secināto, ka ir notikusi prasībā apstrīdēto izteikumu izplatīšana publiski nenoteiktam personu lokam interneta vietnē „/Tīmekļvietne A/" un preses izdevumā „/Nosaukums C/" .

Civillikuma 2352.[1] panta trešā daļa kā vienu no goda un cieņas aizskāruma veidiem paredz nepatiesu ziņu izplatīšanu rakstveidā, par ko dodama atlīdzība.

Neatkarīgi no likumā paredzētā izplatīšanas veida (mutvārdos, rakstveidā vai ar darbiem), prasītāja pienākums visos gadījumos ir tiesas vērtēšanai nodot objektīvus pierādījumus aizskāruma faktam kā tādam, proti, kopumā visu uzrakstīto materiālu, izstrādāto darbu vai izteikto runu, kurā viņaprāt attiecīgā ziņa vai viedoklis ietverts. Secīgi, rakstveida aizskāruma gadījumā spēkā ir nosacījums vērtēt nevis no konteksta izrautas frāzes, bet visu uzrakstīto materiālu kopumā, kas jo sevišķi svarīgi ir situācijā, kad izteikums tiek vērtēts kā viedoklis.

Tikai objektīvi un nepastarpināti iegūta, pilnīga informācija par goda un cieņas aizskāruma faktu var būt pamatā tās turpmākai analīzei gan izteikumu kopējā konteksta, gan neitrālas personas vērtējuma, gan citos apsektos.

Kā norādīts iepriekš šajā spriedumā veidu, kā minēto pierādīšanas pienākumu izpildīt, likums atstāj attiecīgās puses, šajā gadījumā – prasītāja ziņā.

[12.2] Nav strīda par to, ka lietās par goda un cieņas aizskaršanu un nepatiesu ziņu publicēšanu ir nepieciešams rūpīgi nošķirt ziņas (faktus) no viedokļa, jo fakti ir pakļaujami patiesības pārbaudei un to pastāvēšana var tikt pierādīta, taču prasību pierādīt izteikumu atbilstību patiesībai nevar attiecināt uz viedokli.

Tiesai ir jāizvērtē, vai prasības pieteikumā norādīto frāžu autors ir /Persona B/, vai tajās paustais ir uzskatāms par ziņām vai viedokli, un vai tas ir nesamērīgi aizskarošs un, vai tā pamatā ir jebkāda faktiskā bāze.Turklāt nevar vērtēt tikai konkrētās frāzes, uz kurām norāda prasītājs, bet raksts ir jāvērtē tā kopumā, kā arī jāvērtē situācija, kādā raksts tapa (sk. *Senāta 2009. gada 25. novembra spriedumu lietā Nr. SKC?276/2009, (C27054205)*).

Latvijas Republikas Satversmē noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus (sk. *100. pantu*). Šīs tiesības var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību (sk. *116. pantu*). Vienlaicīgi noteikts, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu (sk. *95. pantu*).

Vārda brīvība nav absolūta un, ņemot vērā vārda brīvības ietekmīgo lomu sabiedrībā, tās īstenošana tiek saistīta ar zināmiem pienākumiem un atbildību.

Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10. panta otro daļu iejaukšanās tiesību uz vārda brīvību īstenošanā var būt attaisnojama, bet tikai tad, ja tā ir paredzēta likumā un ir pamatota ar kādu no konvencijas 10. panta otrajā daļā minētajiem leģitīmajiem mērķiem, tostarp, lai aizsargātu cilvēka cieņu, un ja šāda iejaukšanās ir nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā.

[12.3] Prasītājs nepiekrīt tiesas izdarītajiem secinājumiem par to, ka izteikumi: *„/Nosaukums B/"*;*„/Persona A/ biznesa aprindās parādās slikta slava"*; *„Saprotot, ka ir ilgstoši maldināti, uzrādītie dokumenti neatbilst patiesībai un saņemto naudu aizņēmēji atmaksāt negrasās [..]"*; *„Apdraudēts arī Latvijas gods"*; *„Aizbildināšanās*

*ar it kā nevarēšanu atmaksāt aizņēmumu vilkās vairākus mēnešus.*" ir žurnālista /Persona G/ oriģinālteksts, rakstu virsraksti, publikācijas ilustrējošo attēlu apraksti. Tos žurnālists radījis no atbildētāja sniegtas informācijas.

Prasītāja ieskatā iepriekš minētā informācija ir /Persona B/ izteikumi, jo rakstu tekstā ir atsauces uz atbildētāju, kas ir/Nosaukums G/ valdes loceklis, kā rakstā publicētās informācijas avotu. Savukārt pirmās instances tiesa ir vērtējusi šīs frāzes izolēti no konteksta un rakstiem kopumā, līdz ar to tā nepamatoti atbrīvojusi atbildētāju no atbildības par godu un cieņu aizskarošu ziņu izplatīšanu. Tāpat atbildētāja nevienošanās ar prasītāju par izlīguma noslēgšanu lietā apliecina to, ka viņš ir vēlējies rakstos iekļauto izteikumu publicēšanu un apstiprinājis to saturu.

Šāds prasītāja ieskats atzīstams par viņa subjektīvo viedokli.

[12.3.1] No lietā iesniegtajiem pierādījumiem secināms, ka pirmās instances tiesa ir vispusīgi un objektīvi izvērtējusi visu iesniegto materiālu kopumā (analizējusi iepriekš norādīto izteikumu atrašanās vietu tekstā, tiešās runas lietojumu un pēdiņu izvietojumu tekstā, teikumu konstrukciju) un pamatoti secinājusi, kāpēc sprieduma 12.3. punktā norādītie izteikumi ir uzskatāmi par žurnālista oriģināltekstu nevis atbildētāja izteikumiem. Secīgi, atbildētājam nevar iestāties likumā paredzētā civiltiesiskā atbildība.

Tāpat pirmās instances tiesa ir analizējusi un atdalījusi žurnālista un atbildētāja atbildību par izteikumiem.

Tā kā žurnālists nav pieaicināts lietā kā līdzatbildētājs, tad pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi, ka nav mērķtiecīgi izvērtēt, vai sprieduma 12.3. punktā minētie izteikumi ir atzīstami par nepamatotu un aizskarošu viedokli bez jebkādas faktiskās bāzes, par kura izplatīšanu likumā ir paredzēta civiltiesiska atbildība.

[12.3.2] Atbildētāja nevēlēšanās noslēgt izlīgumu lietā neapliecina faktu, ka viņš atzinis iepriekš norādītos strīdus izteikumus par saviem un vēlējies to publiskošanu. Dažādi iemesli ir iespējami, kā dēļ puses labprātīgi nevienojas par izlīguma noslēgšanu lietā, kas ir pušu labprātīga vienošanās. Izlīguma noslēgšana saskaņā ar Civillikuma 1881. panta nosacījumiem ir kādu apstrīdamu vai kā citādi apšaubāmu savstarpēju tiesisku attiecību pārvēršana par neapstrīdamām un neapšaubāmām, savstarpēji piekāpjoties.

[12.4] Izteikumu: „*Šos iespējams noziedzīgi iegūtos naudas līdzekļus viņš izmanto ne tikai savas privātmājas būvniecībai, bet arī minerālmēslu rūpnīcas būvēšanai [..]*" pirmās instances tiesa ir vispusīgi analizējusi un pamatoti secinājusi, ka tas ir /Nosaukums G/ viedoklis.

Apgabaltiesai no iesniegtajiem un pirmās instances tiesas spriedumā izvērtētajiem pierādījumiem lietā nav pamata uzskatīt, ka /Nosaukums G/ izteikums ir atzīstams par atbildētāja viedokli.

Izteikuma saturs atspoguļo /Nosaukums G/ intereses. Apgalvojums par „iespējami noziedzīgi iegūtiem naudas līdzekļiem" un to izmantošanu attiecas uz aizdomām, ko /Nosaukums G/ kā uzņēmums ir paudis policijai. Valdes loceklis, runājot par šīm aizdomām, faktiski pauž uzņēmuma oficiālo nostāju.

Izteikums ir ievietots nodaļā, kurā aprakstīts /Nosaukums G/ iesniegums un tā pamatā esošie apgalvojumi. Tas skaidri norāda, ka izteikums tiek pasniegts /Nosaukums G/ vārdā.

Un šajā gadījumā strīda izšķiršanā nav nozīmes, ka atbildētājs ir saistīts ar /Nosaukums G/.

Tā kā šī juridiskā persona nav pieaicināta lietā kā līdzatbildētājs, tad atzīstams, ka nav mērķtiecīgi izvērtēt, vai sprieduma iepriekš minētais izteikums ir atzīstams par nepamatotu un aizskarošu viedokli bez jebkādas faktiskās bāzes, par kura izplatīšanu likumā ir paredzēta civiltiesiska atbildība.

[12.5] Pirmās instances tiesa ir pamatoti atzinusi, ka vienīgi teikums „*[..] Kā vēlāk izrādījās - arī šī bija laika vilkšanas un maldināšanas stratēģija.*" ir atbildētāja citāts.

Tāpat nav pamata apšaubīt pirmās instances tiesas secināto, ka minētais izteikums atzīstams par atbildētāja viedokli.

[12.5.1] Izvērtējot publiski paustā viedokļa samērību ar prasītāja goda un cieņas aizskārumu, ņemama vērā arī ECT prakse.

ECT ir uzsvērusi, ka „vārda brīvība attiecināma ne tikai uz „informāciju" vai „idejām", kas tiek uztvertas labvēlīgi vai neitrāli, bet arī uz tām, kas apvaino, šokē vai uztrauc valsti vai kādu sabiedrības daļu. Tādas prasības izvirza plurālisms, tolerance un iecietība, bez kuriem nav iedomājama demokrātiska sabiedrība" (sk. *Eiropas cilvēktiesību tiesas 1976. gada 7. decembra spriedums lietā Handyside v. The United Kingdom).*

Eiropas Cilvēktiesību tiesa 1995. gada 26. aprīļa spriedumā lietā*De Haiss un Gaisels pret Beļģiju*norādījusi, ka viedoklis nevar būt nesamērīgi aizskarošs, it īpaši tad, ja tam trūkst jebkādas faktiskās bāzes (sk. *47. punktu*). Tiesai jāvērtē, vai paustajam viedoklim bija pietiekama faktiskā bāze. Respektīvi, vai pastāvējuši kādi notikumi vai arī paša cietušā darbības, kuras veicinājušas šāda viedokļa veidošanos par viņu. Tas, kas ir uzskatāms par „pietiekamu faktisko bāzi", ir atkarīgs no katras konkrētās lietas apstākļiem.

[12.5.2] Tāpat vērtējams, kā minēto viedokli varētu uztvert neitrāls lasītājs.

Šāda pieeja atbilst Senāta judikatūrā nostiprinātajām atziņām. Proti, Senāts ir atzinis, ka, atklājot Civillikuma 2352.[1] panta saturu būtiska nozīme ir tam, kādu nozīmi attiecīgajam izteikumam vai publikācijai varētu piešķirt neitrāla persona (sk. *Senāta 2015. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. SKC?204/2015, (C31370910), 7.3. punktu, 2018. gada 28. februāra sprieduma lietā Nr. SKC?68/2018, ECLI:LV:AT:2018:0228.C31370910.1.S, 9. punktu*), neitrāls lasītājs (sk. *Senāta 2017. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. SKC?26/2017, (C30706512), 7. punktu*), vidusmēra lasītājs (sk. *Senāta 2012. gada 12. septembra sprieduma lietā Nr. SKC?482/2012, (C04235008), 9.3. punktu*) vai vidusmēra mūsdienu lasītājs (sk. *Senāta 2017. gada 20. oktobra sprieduma lietā SKC?233/2017, ECLI:LV:AT:2017:1020.C27151112.2.S, 7.5. punktu, 2017. gada 22. decembra sprieduma lietā SKC?25/2017, ECLI:LV:AT:2017:1222.C31477710.1.S, 6.2. punktu*).

No minētā izriet, ka, lemjot, vai konkrētā publikācija ir prasītāja godu un cieņu aizskaroša, tiesai ir jāapsver, kā to uztvertu neitrāla persona, neitrāls lasītājs, vidusmēra lasītājs vai vidusmēra mūsdienu lasītājs – vai šāds lasītājs publikācijā minētos izteikumus uztvertu tā, kā norādīts prasības pieteikumā, vai arī citādi.

Apstrīdētais izteikums ir atbildētāja citāta pēdējais teikums, kurš vērtējams ne tikai kontekstā ar visu citātu: „*Vēl 2021. gada martā /Nosaukums G/ birojā ieradās /Persona D/ kopā ar kādu trešo personu un piedāvāja samaksāt summu, kas nosegtu tikai aptuveni pusi no reālā aizdevuma. Kā vēlāk izrādījās - arī šī bija laika vilkšanas un maldināšanas stratēģija.*", bet arī kopsakarībā ar faktiem, ka prasītājs nav apstrīdējis 2021. gada notikumus, saistītus ar noslēgtās vienošanās izpildīšanas variantiem, un līguma nepildīšanu (parāds nav atdots). Pretējais nav pierādīts.

Konkrētajā gadījumā, veicot vispusīgu rakstu novērtējumu, ņemot vērā neitrālas personas vērtējumu, faktoloģisko bāzi par darījumu, tiesa pamatoti atzina, ka izteiktais viedoklis nav atzīstams par rupju un klaji aizskarošu. Tātad, atbildētāja paustais subjektīvais viedoklis par saistību savlaicīgu neizpildīšanu uzņēmējvidē nerada tiesai pamatotu pārliecību par prasītāja goda un reputācijas samazinājumu sabiedrības uztverē.

Tiesa atzīst, ka neitrālam lasītājam, par vārdā nenosauktu *trešo personu,* nav pamata radīt priekšstatu par prasītāju kā personu, kura rīkojas negodprātīgi un prettiesiski (nodarbojas ar nelikumīgām un krāpnieciskām darbībām), nav uzticams uzņēmējdarbības vidē, viņa darbības ir ļaunprātīgas un krimināli sodāmas. Turklāt, prasītāja pārstāvis apelācijas instances tiesas sēdē atzina, ka lietā nav iesniegti pierādījumi par publikāciju rezultātā radīto kaitējumu prasītāja saimnieciskajai darbībai.

Savukārt to, vai prasītāja pats būs nodarījis kādu kaitējumu savai uzņēmēja reputācijai un uzņēmējdarbībai, t. sk., noteiks spēkā stājies nolēmums krimināllietā, kurā prasītājs ir apsūdzēts pēc Krimināllikuma pantiem, kas atrodami sadaļā „Noziedzīgi nodarījumi pret īpašumu" (sk. *179. panta trešo daļu, 183. panta pirmo daļu*).

Secīgi, nav pamata apmierināt prasītāja prasību par šī izteikuma atzīšanu par godu un cieņu aizskarošu.

[12.6] Tāpat tiesa par nepamatotu atzīst prasītāja pārmetumu pirmās instances tiesai, ka tā nav izvērtējusi vai izteikumi atzīstami par ziņām, vai viedokli.

Pirmās instances tiesa argumentējusi, kādēļ tā spriedumā analizētos izteikumus atzinusi par viedokli.

Savukārt, tiesa no lietas materiāliem un pierādījumiem lietā secina, ka pats prasītājs nav konsekvents savā pārliecībā. Viņš nav skaidri norādījis, par ko uzskata apstrīdētos izteikumus, jo prasībā un grozījumos ir norāde uz tiem kā uz „ziņām", tā uz „viedokli". Savukārt apelācijas instances tiesas sēdē 2024. gada 11. novembrī prasītāja pārstāvis paskaidroja, ka prasības pieteikumā norādītās frāzes ir izteikumi, vēlāk atkal nodēvēja tās par„ziņām" un pieļāva, ka tās var būt arī „viedoklis".

[13] Secīgi, apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas secinātajam, ka noraidāma prasība daļā par Civillikuma 2352.[1] pantā paredzētās mantiskās kompensācijas piedziņu par personisko kaitējumu, kas nodarīts, prettiesiski aizskarot personas godu un cieņu rakstveidā, jo prasījums daļā par apstrīdēto izteikumu atzīšanu par godu un cieņu aizskarošu viedokli bez jebkādas faktiskās bāzes tika noraidīts.

[14] Tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi novērtējusi lietas faktiskos apstākļus, piemērojusi faktiskajiem apstākļiem atbilstošās procesuālo un materiālo tiesību normas, nonākusi pie pamatotiem secinājumiem. Apelācijas sūdzībā norādītie argumenti nevar būt pamats pretēju secinājumu izdarīšanai.

[15] Spriedumā ir jāizlemj jautājumi, kas saistīti ar tiesāšanās izdevumu piedziņu.

Prasītājs samaksājis valsts nodevu par prasības celšanu 504,64 EUR un valsts nodevu par apelācijas sūdzības iesniegšanu 504,64 EUR, lūdz piedzīt arī ar lietas vešanu saistītos izdevumus (advokāta palīdzība) 2510,75 EUR.

Atbildētājam radušies ar lietas vešanu saistītie izdevumi (par advokāta palīdzību) 6115,64 EUR, ko lūdz piedzīt.

[15.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41. panta pirmo daļu, pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus proporcionāli apmierināto prasījumu apmēram.

Tā kā prasība ir noraidīta, nav pamata tiesas izdevumu piedziņai prasītāja labā un tie jāuzņemas prasītājam pašam.

[15.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42. pantu no prasītāja valsts ienākumos piedzenami iepriekš nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas dokumentu nosūtīšanu pirmās instances tiesā 4 EUR.

[15.3] Atbilstoši Civilprocesa 44. panta trešās daļas nosacījumiem, ja prasība noraidīta, ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no prasītāja par labu atbildētājam.

No lietas materiāliem redzams, ka atbildētājam, kura labā taisīts spriedums par prasības noraidīšanu, radušies ar lietas vešanu saistītie izdevumi par zvērinātas advokātes Zanes Sedlovas sniegto juridisko palīdzību, t. sk., juridisko dokumentu sagatavošanu, un pārstāvību, gan pirmās instances tiesā, gan apelācijas instances tiesā, kopā6115,64 EUR.

Prasītāja celtā prasība sastāv no nemantiska prasījuma (goda un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšana, atvainošanās), kuram pakārtots mantisks prasījums par kompensācijas piedziņu. Savukārt, kompensācijas apmēru prasības apmierināšanas gadījumā nosaka tiesa. Noraidot prasību par goda un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu, atvainošanos, jautājums par kompensācijas piedziņu netika vērtēts. Līdz ar to atzīstams, ka ar tiesas spriedumu noraidītais prasījums ir nemantiska rakstura un atbilstoši Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta „d" apakšpunktam atbildētājam atlīdzināmi ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai maksimāli pieļaujamā 2850 EUR apmērā, kas piedzenami no prasītāja.

[16] Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 195. pantu, atbildētājam un valstij ir nosakāmas tiesības par laiku līdz nolēmuma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no visas to labā ar nolēmumu

piedzītās summas, ar nosacījumu, ka šo likumisko nokavējuma procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis piedzītās summas lielumu.

Tiesa ņem vērā piemērojamās tiesību normas skaidrojumu jeb interpretāciju, kas izteikta Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsapulces 2021. gada 15. decembra lēmumā, kura 4. punktā skaidrots, ka ar konkrēto tiesību normu jaunas tiesības netiek radītas, bet tiesa, pamatojoties uz materiālo tiesību normām, tikai konstatē lietas dalībnieka tiesības uz attiecīgo summu. Minētajām atziņām, pamatojoties uz likuma „Par tiesu varu" 49.[1] panta trešo daļu, ir skaidrojošs raksturs, līdz ar to tās ir ņemamas vērā.

Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsapulces 2021. gada 15. decembra lēmumā izteiktās atziņas pilnībā uzturējis Senāts 2024. gada 13. jūnija spriedumā lietā Nr. SKC-53/2024,ECLI:AT:2024:0613.C33348419.26.S.

Šo apsvērumu dēļ un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 5. panta piekto daļu, Civilprocesa likuma 195. panta pirmā daļa tiek piemērota arī uz piedziņām valsts labā.

[17] Tiesas kolēģija atzīst, ka saskaņā ar Civilprocesa 204.[1] pantu prasītājam nosakāms 10 dienu termiņš sprieduma labprātīgai izpildei, kas skaitāms no šī sprieduma spēkā stāšanās dienas.

**Rezolutīvā daļa**

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 195., 204.,[1] 430., 432., 434. pantu, tiesa

**nosprieda**

noraidīt pilnīgi /Persona A/ prasību pret /Persona B/ par godu un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu, atvainošanos un nemantiskā kaitējuma kompensācijas piedziņu.

Piedzīt no /Persona A/, personas kods /Personas kods/, /Persona B/, personas kods /Personas kods/, labā ar lietas vešanu saistītos izdevumus advokāta palīdzības samaksai2850 EUR (divi tūkstoši astoņi simti piecdesmit *euro*), kas maksājami kontā Nr. /Konta numurs/, AS „SEB banka".

Noteikt /Persona B/ tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no visas ar spriedumu piedzītās summas, ar nosacījumu, ka šo likumisko kavējuma procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis piedzītās summas lielumu.

Piedzīt no /Persona A/, personas kods /Personas kods/,valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4 EUR (četri *euro*), nosakot, ka šī summa iemaksājama Tiesu administrācijai, reģistrācijas Nr. 90001672316, BIC kods TRELLV22 kontā Nr. LV51TREL2190458019000.

Noteikt valstij tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no visas ar spriedumu piedzītās summas, ar nosacījumu, ka šo likumisko kavējuma procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis piedzītās summas lielumu.

Noteikt /Persona A/ termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 (desmit) dienas, skaitot no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas - 2024. gada 11. decembra - Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentam, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā.

Tiesnese J. Mauliņa
Tiesnesis I. Grigorjevs
Tiesnese L. Jansone

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.